

Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb

De innovatiebox is een fiscale stimulans voor innovatieve ondernemers maar kent stringente voorwaarden. Het gebruik ervan door het mkb blijft achter bij de verwachtingen van het ministerie van Financiën ondanks de maatregelen die 1 januari 2010 zijn genomen. De staatssecretaris ziet geen redenen de regels aan te passen, maar er zijn in de praktijk voor kleine ondernemers belangrijke knelpunten. Moeten de voorwaarden niet toch worden versoepeld?

Vanuit het midden- en kleinbedrijf (hierna: mkb) bestaat er grote belangstelling voor de innovatiebox. De staatssecretaris van Financiën heeft per brief op 12 januari 2011 de Tweede Kamer daarom laten weten geen aanleiding te zien de regeldruk bij de innovatiebox te verlagen. Elk regiokantoor van de Belastingdienst heeft sinds 1 januari 2010 een aanspreekpunt voor de innovatiebox. Het overleg tussen Belastingdienst, adviseur en mkb-ondernemer gaat daardoor sneller en beter.

De innovatiebox in het kort

De innovatiebox is 1 januari 2007 ingevoerd, destijds nog onder de naam octrooibox. Het doel hiervan was innovatieve ontwikkelingen in Nederland te stimuleren. Aanvankelijk gold deze regeling alleen voor octrooien. Per 1 januari 2008 zijn daar speur- en ontwikkelingsactiviteiten (hierna: S&O-activiteiten) aan toegevoegd. Deze wijziging was vooral voor het mkb van belang. Daarna is gebleken dat het budgettaire beslag van de innovatiebox op de overheidsfinanciën duidelijk is achtergebleven bij de verwachtingen. Er is daarom een aantal wetsaanpassingen ingevoerd.

- Per 1 januari 2010 is de innovatiebox toegankelijker gemaakt door het afschaffen van de maximale boxruimte. Daarnaast is het effectieve vennootschapsbelastingtarief verlaagd van 10% naar 5%.
- Per 1 januari 2011 is de innovatiebox verder verruimd voor octrooien. De voordelen uit octrooien vallen voortaan ook onder de box als het octrooi nog niet is verleend, maar wel is aangevraagd.

Knelpunten bij afdrachtvermindering loonheffing

Voor de loonheffing kan de faciliteit van de afdrachtvermindering worden verkregen. Daartoe is een zogenoemde S&O-verklaring vereist. Deze kan er toe bijdragen dat de werkgever met betrekking tot S&O-werkzaamheden een forse vermindering mag toepassen op de afdracht van loonheffing. Daartegenover staan echter ook verplichtingen, waaronder het bijhouden van een nauwkeurige S&O-administratie.

De S&O-verklaring geldt in beginsel niet als personeel wordt uitgeleend aan een derde. Een uitzondering hierop is van toepassing als:

- het personeel zelf de S&O-werkzaamheden organiseert binnen de onderneming van de derde; of
- het uitlenen van het personeel binnen de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting plaatsvindt.

De voorwaarden bij uitlenen van personeel voor S&O-werkzaamheden zijn ons inziens onnodig streng. Het innovatieve karakter van de werkzaamheden wordt al door Agentschap NL (vooraf) uitgebreid beoordeeld en vastgelegd in een S&O-verklaring. Het zou dan niet mogen uitmaken voor rekening van welke (Nederlandse) opdrachtgever de S&O-werkzaamheden worden uitgevoerd. Het stellen van aanvullende voorwaarden is hierbij wellicht wel op zijn plaats. Dat kan door bijvoorbeeld de opdrachtgever medeverantwoordelijk te stellen voor de S&O-administratie.

Henriëtte Ancuta
Mr. H.A. Ancuta-Koning FB
is werkzaam bij
Holland Tax Consult
in Amsterdam.

Michiel Opgenoort
Mr. drs. M.E.H.
Opgenoort FB
is werkzaam bij
Holland Tax Consult
in Leiden.

Deze versoepeling zou het gebruik van S&O-afdrachtvermindering en daarmee de innovatieve ontwikkeling binnen Nederland beter stimuleren. Dit geldt vooral voor kleine innovatieve en creatieve ondernemers die binnen een eigen concernstructuur opereren. Zij zullen meestal buiten concernverband moeten samenwerken om een S&O-project van de grond te krijgen. Binnen die samenwerking zouden deze ondernemers afspraken moeten kunnen maken over de vraag welke vennootschap een

meer dan 50% van het werk mag worden uitbesteed, mits de S&O-werkzaamheden van het eigen S&O-personeel coördinerende en regisserende elementen in zich draagt.

De toegankelijkheid van de innovatiebox is dus een probleem als het eigendomsrecht van het immaterieel activum bij een ander komt te liggen dan degene die het heeft ontwikkeld. Voor de S&O-activiteiten is het daarbij ook van groot belang bij wie het S&O-personeel op de loonlijst staat en onder welke voorwaarden deze werknemers aan de andere partij wordt uitgeleend. De hiervoor genoemde versoepeling vergroot aan de ene kant de toegankelijkheid van de innovatiebox wat is toe te juichen. Aan de andere kant is de praktijk vaak weer net even anders waardoor niet direct duidelijk is of er recht bestaat op een S&O-verklaring.

Deze regels beperken met name netwerkondernemers om met behoud van de innovatiebox samen te werken met andere partijen.

Opdrachtgever medeverantwoordelijk stellen voor S&O-administratie

bepaalde werknemer in dienst neemt en aan welke vennootschap de werknemer (deels) wordt uitgeleend. Belangrijk is dan dat de S&O-verklaring volledig geldig is en blijft voor al het personeel dat S&O-werk verricht. De huidige regeling beperkt de geldigheid van de S&O-verklaring en daarmee tevens de toegankelijkheid van de innovatiebox voor de op deze wijze opererende ondernemers.

Knelpunt bij toepassing innovatiebox netwerkondernemers

Een belangrijke voorwaarde om de innovatiebox te kunnen toepassen is dat de belastingplichtige *zelf* een immaterieel activum voortbrengt. Aan dit immateriële activum moet dus een octrooi(aanvraag) of een S&O-verklaring op naam van *dezelfde* belastingplichtige ten grondslag liggen. Alleen dan kan het 5%-tarief worden toegepast.

Dit is in de praktijk het grootste knelpunt voor netwerkondernemers. Zij kunnen heel vaak niet voldoen aan de wettelijke eis dat de belastingplichtige ook zelf het immaterieel activum moet hebben voortgebracht.

Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat voor octrooi- en een versoepeling geldt als de uitbesteding van de werkzaamheden plaatsvindt met behulp van een 'con-

Voorstel tot wijziging innovatiebox

Hiervóór is al voorgesteld de voorwaarden ten aanzien van het verstrekken van een S&O-verklaring en daarmee een S&O-afdrachtvermindering loonheffing te versoepelen. Die zou ons inziens ook moeten worden verstrekt als de betreffende werknemer wordt uitgeleend aan een (Nederlandse) opdrachtgever door wie S&O-werkzaamheden worden verricht. Daarmee worden de innovatieve ontwikkelingen binnen Nederland breed gesteund en wordt de regeling een stuk eenvoudiger.

Tegelijkertijd zou de staatssecretaris de innovatiebox een stuk toegankelijker kunnen maken. Een belangrijk knelpunt voor netwerkondernemers is de eis dat de belastingplichtige het immaterieel activum zelf moet hebben voortgebracht. Netwerk ondernemers werken samen via contracten. Zij hebben een los vaste flexibele manier van samenwerken die contractueel geregeld wordt. Daarmee miskent de regeling de realiteit dat kleine innovatieve en creatieve ondernemers tegenwoordig vaak in netwerkstructuren werken. Nu kunnen netwerkondernemers de regeling uitsluitend toepassen door ingewikkelde fiscale constructies op te zetten die geen recht doen aan de economische werkelijkheid.

Dit kan worden opgelost door de eis dat de belastingplichtige het immaterieel activum zelf moet hebben voortgebracht te laten vervallen. Hierdoor zouden ook immateriële activa onder de innovatiebox komen te vallen die van derden zijn aangekocht. Misbruik van de innovatiebox moet dan wel worden voorkomen. Daarbij moet met name worden gedacht aan situaties waarbij immateriële activa vanuit het buitenland naar Nederland worden toegehaald, puur om van de innovatiebox gebruik te kunnen maken. Voor S&O-activa kan dit risico gemakkelijk worden ondervangen door toepassing van de innovatiebox afhankelijk te ma-

Belgische octrooiregeling wellicht interessant voor Nederland

tract research'. Het octrooi kan dan toch kwalificeren voor de innovatiebox als de opdrachtgever ook eigenaar van het octrooi wordt.

Het is onbegrijpelijk waarom hetzelfde niet geldt voor S&O-activa. Hiervoor is een aparte versoepeling bedacht die helaas minder ver gaat. Bij S&O-activa moeten namelijk meer dan 50% van de werkzaamheden door eigen werknemers worden verricht. Later heeft de staatssecretaris van Financiën in het wetoverleg bevestigd dat ook

ken van de vraag of in het verleden voor de betreffende S&O-werkzaamheden afdrachtvermindering loonheffing is toegepast. Alleen dan zou het geen verschil mogen maken welke belastingplichtige die afdrachtvermindering heeft toegepast. Deze eis werkt niet discriminerend ten opzichte van buitenlandse ondernemers, want ook zij kunnen bijvoorbeeld met behulp van een vaste inrichting S&O-werkzaamheden in Nederland verrichten op grond waarvan zij recht krijgen op die afdrachtvermindering.

Bij octrooien ligt dat anders. Voor toepassing van de innovatiebox is het immers niet vereist dat daar S&O-werkzaamheden aan ten grondslag liggen. Toch moet het dan ook mogelijk zijn om enerzijds aankoop van octrooiën voor de innovatiebox te faciliteren en anderzijds misbruik daarvan te voorkomen.

Ter vergelijking kan worden gewezen op een soortgelijke regeling in België. Sinds 2008 hebben ze daar een bijzondere bepaling in de vennootschapsbelasting die in hoofdlijnen lijkt op de innovatiebox in Nederland. In plaats van een bijzonder tarief van 5% is er een aftrek-mogelijkheid voor inkomsten uit octrooien van 80%, waardoor een effectief belastingtarief ontstaat van 6% à 7%. Aangekochte octrooien komen daarvoor ook in aanmerking. Wel zijn daarbij aanvullende voorwaarden gesteld.

- Zo moet de vennootschap zelf wel een verbetering aanbrengen die tot uitdrukking komt in een toename van de waarde van het octrooi. Er hoeft echter geen nieuw octrooi te ontstaan.
- De werkzaamheden moeten in een Belgisch research & developmentcentrum plaatsvinden.

Een dergelijke regeling zou ook voor Nederland een oplossing voor de geschetste problematiek kunnen bieden. De vraag is wel in hoeverre de Belgische regeling misbruikgevoelig is en ook niet op gespannen voet staat met Europese regelgeving. Het lijkt ons wenselijk dat het ministerie van Financiën nagaat of de Belgische regeling niet als voorbeeld kan dienen voor een aanpassing van de Nederlandse belastingwetgeving.

Conclusie

In de praktijk is de innovatiebox voor netwerkonderne-
mers niet goed toegankelijk. Vooral de voorwaarde dat het immaterieel activum zelf moet zijn voortgebracht werkt voor netwerkonderne-
mers niet goed. Dit is op te lossen door toe te staan dat het activum niet zelf hoeft te zijn ontwikkeld. Misbruik ten aanzien van S&O-werk-
zaamheden is te voorkomen door aan te sluiten bij de af-
drachtvermindering loonbelasting. Ten aanzien van oc-
trooien is het aan te bevelen te bezien in hoeverre de
Belgische regeling niet kan worden overgenomen. In Bel-
gië kunnen namelijk aangekochte octrooien onder be-
paalde voorwaarden wel kwalificeren voor een bijzonde-
re fiscale regeling die lijkt op de innovatiebox in
Nederland. ■

Netwerkonderne- mers in de praktijk: een voorbeeld

Ondernemer A drijft een succesvolle onderneming in bv-vorm. Hij heeft een innovatief idee om technisch nieuwe programmatuur te ontwikkelen ten behoeve van de opzet van een social-mediaplatform op het internet, de concurrent van facebook zeg maar. Voor de werkzaamheden heeft hij bij Agentschap NL een WBSO-aanvraag ingediend en op basis daarvan is een S&O-verklaring afgegeven. Samen met zijn personeel gaat hij met het idee aan de slag, doch al snel blijkt dat de ontwikkeling niet zo verloopt als in eerste instantie werd verwacht. Binnen zijn ondernemersnetwerk komt hij vervolgens in contact met creatieve ondernemer B, die zijn on-
derneming drijft in de vorm van een eenmanszaak en wiens ideeën bril-
jant zijn. Zij besluiten samen te werken om zo wat vaart te zetten achter de ontwikkeling, opdat op korte termijn het social-mediaplatform in de markt kan worden gelanceerd. Afgesproken wordt dat bij een geslaagde ontwikkeling ondernemer A voor 70% eigenaar wordt van de programma-
tuur en ondernemer B voor 30%. Verder worden ook afspraken gemaakt ten aanzien van de verdeling van de omzet, kosten en ieders arbeidsin-
breng.

Voor ondernemer A hoeft de samenwerking met ondernemer B geen gevol-
gen te hebben voor de afgegeven S&O-verklaring. De S&O-werkzaamheden worden namelijk door ondernemer A voor meer dan 50% zelf verricht. De la-
tere toegang tot de innovatiebox is dan ook geen probleem, maar alleen voor zover ondernemer A dan ook eigenaar wordt van de ontwikkelde program-
matuur, in casu dus voor 70%.

Anders ligt het voor ondernemer B. Hij verricht de werkzaamheden grotendeels voor een ander, zijnde voor ondernemer A. De vraag is of kan worden gezegd dat hij zelf de S&O-werkzaamheden binnen de onderneming van A organiseert. Veelal is dat feitelijk niet het geval, waardoor geen recht bestaat op een S&O-verklaring. Dan ontstaat ons inziens dus geen toegang tot de innovatiebox, indien de onderneming van B geruisloos in een bv zou worden gebracht. Dit is een belangrijk knelpunt.

In de praktijk wordt een volledige toegang tot de innovatiebox meestal ge-
waarborgd doordat ondernemer B van aanvang af een aandelenparticipatie (van 30%) verkrijgt in een gezamenlijk met ondernemer A opgerichte bv waarin vervolgens de S&O-werkzaamheden worden ondergebracht. Helaas komt ondernemer B dan als werknemer/minderheidsaandeelhouder vaak in een minder gewenste rechtsvorm terecht. De ondernemersfaciliteiten voor de inkomstenbelasting zijn voor hem ook niet langer van toepassing, terwijl het nog maar zeer de vraag is of de geplande programmatuurontwikkeling een succes wordt.

De oplossing ligt hier ons inziens in het laten vervallen van de eis dat de belas-
tingplichtige – in casu ondernemer B – zelf het immaterieel activum – zijnde de nieuwe programmatuur – moet hebben ontwikkeld. Misbruik kan worden voorkomen door de toepassing van de innovatiebox wel afhankelijk te maken van de vraag of voor de betreffende werkzaamheden in het verleden door een belastingplichtige afdrachtvermindering loonheffing (dan wel S&O-aftrek in de inkomstenbelasting) is toegepast.